

Franckesche Stiftungen zu Halle

In: Biblija abo to zele Sswète Piszmo Starego a Nowego Testamenta, do ßerskeje rèzy pschestawjone, wot nowotki pilne pscheglèdane a pscheporèzane. ...

Krotke pohuzene August Herman Franki, kak kschésczian to Boze pißmo s'pschawym huzytkom lasowasch derbi

Francke, August Hermann

Halle, 1868

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-161476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-161476)

Krotke pohuzenje

August Herman Franki,

tať křesćian

to Bože pišmo

s'přichawym hužytkom lasowasch derbi.

Gaž křesćian s'hužytkom to Bože pišmo starego a nowego Testamenta lasowasch zo, ga derbi

1. Še s'přilnošću přiched tym pasč, aby něměl nizi někaŕu potajmnu, nepřichawu myšl we hutschobe, abo nizi někaŕe hopazne wotglědane, dla zogož won to šwěte pišmo lasowať. Přicheto te pišmahuzone a Žarišejare lasowachu tež to šwěte pišmo, glich něběšho jim to nřz pomožy. Woni še myšlachu, až maju we tom to nřnierne žywieňe, ale ku Křistušu někřědchu přichřš, aby žywieňe měli. Ev. Jan. 5, 39. 40. Přepřichawu myšl pať a hopazne wotglědane ty mašch, gaž to šwěte pišmo jano lasujošch, aby šebe s'tym ten zaš přehporat, a dofuľž tam a how někotare třchojeňa še namaŕaju, kotarež še tež šchělnemu zlowekoju šepodobaju. Přepřichawe wono jo, gaž to lasowaňe šwětego pišma jano žynřš ako někaŕi wenkowny statk, nřz hynazej, aby lěz ty južo huschey mery wěšty byl we twojom křesćianřtwě, a tať jano starego, přichuhuzonego natoga dla šebe žajtřcha a wjazor jadno abo druge staibeňe přichelasujošch a potom še myšlřch, až šy s'řym tomu lubemu Bogu čto wěkaŕu dobrošch a šlužbu hopokaŕat. Přicheto taťch luži jo wele, řeňž s'tym še trořchtuju a groňe: „ja še žaržym ř'Božemu šlowu a lasuju žesto we mojej Biblij“, — ale jřch hutschoba a jřch zeľe žywieňe še šewřchym ř'Božym šlowom němaŕa. — Přepřichawe wono jo, gaž něchten ř'Božemu pišmu še šewo a we řom lasujo jano togodla, aby we řchyřnych pišmach huhuzony byl a tať řchakeje mudrošči šebe našbērat; přicheto we taťej hutschobe něchowä še žesto

niz ako gjaridosč a naduta farisejařska myřl, kotraž pšched drugimi rada ſe bejni. Tak jo žyne we nařhom zařu řhake huzone muře, řenz řřhě huzabniki teje řasni buřč a nerořmeju daniž to, zoř groňe, daniž zoř woni hobitwarže. 1 Tim. 1, 7. Jo wewřřhosč jo to ten hopazny nařog řyč luži, ař we Bořem řłowe ře pilnuju iwele wězej dla řhakič niehuřžytnyč přharařanow a huřřokič potajnnosčejow, ako aby we wěrnej pokuřke a wěre wěřty řachopenř řařožyli. Žoř něto něchten take abo druge hopazne wotgłědane we hutiřhobe ma, zořož- dla won to řwěte piřmo lařujo, tomu mořo ře řtařč, ař won ře řworojeřu zeřeju mudrořčju do teje nejřřymřřeje hele jězo, a lěz teke tu řetu Bibliju řebe nahuřnuř, tak ař ju řgłowy mogat. Přřitiňř togodla

2. K tomu lařowanu Bořego piřma přhawe řyřtu, řiřčezu hutiřhobu, rořmej: to wěrne a goruže poředane, aby řy přčes to řwěte piřmo dořtat přhawe rořhuzowane řřbořnosčji přčes tu wěru we řřřřřtu Jeřřřa, 2 Tim. 3, 15, a aby řy tak wěrit a tak ře řywiř, řař tebe jo Bog řam přči tom lařowanu togo řwětego piřma předřřaržy. Rořmej tak, moj luby řřčěřčian: Gař řy k tomu Bořemu piřmu ře řeňořč, ga derbi to řwojo wěrne poředane buřč, aby řy rořł we řej wěre a wěrný a pobořny řřčěřčian byř, niz jano řa wenřownym nagłědom, ale we přhawej mořy, tak aby řy wěřty byř, ař ře Bogu deře řpodobařč, a buřořč tam rař řnim to nimirne wjařele hu- řywařč.

3. Přči tom muřy něto ta modlitwa to předne buřč, a wěrný řřčě- řčian dej, něřli won we řej Bibliju lařujo, řerweř řBogom ře porořgroniřč a niz jano řřřřřami, ale přhawe hutiřhobne niži tak ře přčemodliřč: Dč řy nimirny a řywy Bog, řak mořomy ře tebe dohuřřekowařč, ař řy nam řwoju řwětu wolu we řwojom řłowe tak gnaďne řjawiř řy, ař my ř'togo nahuřnuřč mořomy, řak my ř'wěre, pobořnosčji a řbořnosčji přčiřč derbimy! Ga podař mě něto řwojogo řwětego Duřa, aby mě wotworiř mojej wořy, tak aby ja wiřek te řiřwy na řwojej řasni; aby won přčes řwojo řłowo tu wěru řařožyř we mojej hutiřhobe a ju bogařčhe rořpłožit, aby won moju wolu tak mořne řawrořřit; aby ja ře wjařeliř nad řwojimi řnanřřřwami, a wot hutiřhoby we tebe wěrit a řwojo řłowo řaržak.

4. Přhawe a dořtořne wono teke jo, ař to lařowane togo řwětego piřma ře řtaňo řřřřřym modlenim a řřřřřwanim, řař teke ře řčřom a řwalbu přčěřčiwu Boga. Přčeto tak řmejomy řuřřy zař přhawe řognowane wot togo řamego. Rořmej: gař lařujořč ten řachopenř we Bibliju 1 Mořř. 1, 1. „We řachopenřu řřwori Bog niebjo a řemju“, — ga přčemodliř ře niži tak: Dč řy nimirny Bog, ja ře tebe řčřuju, ař řy mě huřyřč přčes řwojo řłowo, wotřož niebjo a řemja řtej řwoj řachopenř řeřej. Abó: Dč luby Bořčž na niebju, gař ja mojej wořy ř'niebju řwigam, a řej ř'semi ř'čyřliju, ga rořpłož take řwojo řłowo we mojej hutiřhobe, ař ja tebe ak togo řřworiřčela niebja a

semje zesczisch a chwalsch derbim. Abó: Dč lubschy Bog, sy ty nebjo a semju stworik, ga sy ty lěpschy a řschafnějšchy ako nebjo a semja. Togodla, gaž ja jano tebe mam, ga ja nerožim niz we nebjo a semju. Abó: Rněžo, ty ga sy wořch nad řchyf-
nym, zož gole ře poměnjio na nebju a na semi, řeňž ty nebjo a semju sy stworik. Dč, huz mě řuždyžki zař přchawe hob-
myřliš, řař weliřego a řschafněgo stworisřhela mojo řmirtne řchěto, ta gruslizka semje ma. Abó: Dč luby řebjařki Wořch, řař dejař ja něto ře hysřcži starasř ho te řchěłne wěžy, dořulž ja ř'tebe, mojomu Wořchu, ře wołam, řeňž ty nebjo a semju sy stworik a řař dalej. Řař možo řschěřčian pla řuždego podřawka we Biblij posařasř, a, řaž Lutherus gromi, řa řuždu hობnořku potřchěřč, aby řefotare jagodki hopanuli. řesdano ře tebe to řapředřa řchochu řurne a hობřchěřne, a řožo to řředřo togo modleńa řřasom řhopisř beřasř, ga mořosř dalej hysř a jo pla drugego řřizka hopysřasř. řoliz řa duřha jano přchawe řłodna, ga bužo řen Duch Božy ju wěřčje nařchěřisř, jo ty bužosř nařgonisř, až řłowek na jadnom mařem podřawku abo verřchu řař wle řhywř a lubořnyř řłodow bužo řahupysřasř, až bužo ře řřonomu řenuř a přchi řom řawosřasř ako pla ředněgo homřa, řotaregož řatule řřymy řłodami ře řřemi řegibaju. řhtož pař ned řapředřa přched řym ře řłekajo a ře myřli: to jo řa mřno hობřchěřna wěž, řař ja Božego řłowa řehumeju řasowasř, řen jo řam na řom wina, až won we řřwojom řelem řhyweńu ředněgo přchawego wjařhela a řpodobańa na řom řwětem přřine ředosřańo.

5. řřym řjatonowanim derbi ře to hობmyřleńe řwěřasř, řař až řchuderřano řhyřku posařasřosř a řchyřno ředně we řuřřchobe přchemyřlijosř. Řař gromi Lutherus přchawe přchisřtořne wot togo ewangelia na Božy řeń: řo ewangeliom jo řař řřawne a řařřo řřosměřchu, až řejo weliřego řukładowańa řřeba, ty ředějš řowaz niz, ako řřadu na řo pogleđasř, jo deře hობmyřliš a dlymořko do řuřřchoby řamřnusř. A řebužo niřten wěřej řužyřřa wot togo měřch, ako te, řeňž řu řuřřchoby řebe měřnu a posřisřřnu řarže a řřpřlnořczu do řogo řłěđaju; rowno ako to řlyńřo we měřnej wože řřawně ře đajo wěřesř a mořne grejo, we bežezej a řchu-
meřej wože pař řejo řař řřwizeńu, řefe řař greřch řamozřo. Togodla zořřli řuder buřch řuřřwěřłony, zořřli Božu gnađu a Božy řiw wěřesř řař, až řwoja řuřřchoba ře řapaliřo, řuřřwěřřijo a wjařřoka buwa, ga řij řam, aby měřny a posřisřřny řyl a řo hopisřane dlymořko do řuřřchoby řapušřčřil: řam bužosř na-
mařasř řiwy na řiwy. Řař derbi ře řasř přchi řom řelem řwětem přřine a řom řasowaińu. řož řy přches řadno řaweńe jano řař přcheběńosř, řotom řu Bibliju řaznyjosř, a, zož řy řasowal, řěřno řabyđńosř, ga řej ředen řiw, až řu Bibliju deře řestřo přchelařujosř, a řliřłolan řogabořajnějšchy řebuwasř. řjato-
wane a hობmyřleńe derbitej řebe řuze řawđasř. řaž řamasř řednyř přcha-

wych myšleńow, ga hjatuj; a gaž to hjatowańe jo słabe a namozne, ga hobmyšlij te słowa. Štogo hjatowańa bužo to hobmyšleńe nastajš a še mozowaš; a pšes to hobmyšleńe bužoš ty k'modleńu s'bužony. Zeden žłowek, žejo ten pobožny muž Bernhardus, pšchizo ńesjabli nizi gorej. Žošli na jabtu až na ten hušchy lemjas pšchisč, ga namo-žošč tam s'rasom dolesčesč, ale ty mušyšč gorej lěsčž jaden lemjas ja drugim. Togodla dajšcho nam gorej šalěsčž, ako s'dwěma nogoma, rošmej pšes hobmyšleńe a modleńe. Pšcheto to hobmyšleńe nas pohužyjo a połažo nam, zo nam brachujo; to modleńe pač dostańo a hupšchošyjo nam pla Boga, togo Rńesa, telke, až nam niz ńebrachujo. To hobmyšleńe połašujo nam tu pšchawu drogu, to modleńe pač wošy nas po tej šamej drose. A na drugem měsčže žejo won: Pšches modlitwu še to hobmyšleńe hušwěščijo, a we tom hobmyšleńu buwa to modleńe goruže. To jo jadno rědne, lubošne rošgrańańe a šbožne hulizowańe, žož to modleńe a to hobmyšleńe gromadu pšchizotej, tak až jadno to druge pšchewožijo. A hysčezj ras: To hjatowańe mimo hobmyšleńa jo jedna symna a gniła wěž. To hobmyšleńe mimo hjatowańa jo ńeplodne a s'ewščym k'ni-žomu. Čhtož tak napominańe pobožnego Bernharda pšchi lasowańu togo šwětego pišma deke naložyjo, ten bužo wěsčže pšchže s'welikim hužytkom to šwěte pišmo lasowaš.

Tak stoj we 1. knigšč Mošjaša 1, 2: „A ta semja běšcho pusta a prošna, a wono běšcho šchma na tej dlymi, a ten Božy Duch šmawowašcho še na tych wodach.“ Pšchi tom možošč měšč take hobmyšleńe: Kak ten žiwny Bog wot šachopena pšchže jo taku drogu šchel, až šwoju kšchaf-ńosčž ńejwošebńej we tom hopočažo, až s'nizogo ńězo, s'pu-šcziny a s'ńesbažnego ńězo rědnego a hušchpurnego, s'togo žałošnego ńězo welikogo a kšchafnego hugotujo. Tak mušašcho wono k'čwalbe jogo šwětego měna šlužyšč, až ta semja pusta a prošna běšcho, ńěžli wona wot ńogo bu hutwarona, hupyšch-ńona a plodna hugotowana. Modlitwa: Dč, lubšchy Woščž, ja seju šebe to k'mojomu troščtoju, gaž ja na moju žałosčž a mojo grěšne škaseńe poglědnu. Daj mě jano kradu hu-šnaš, kak ja wot narodu šom škasony. Ja wěm, ty bužošč še potom tež šmilisč nademnu a jo hužynisč, až Kristus we mńo mož dostańo, tak až ja tebe špodobny pšched twojo hoblizo pšchisč mogu. Te poštutne dšy zu ja rad plakaš nad mojimi grěšami. Daj ty twojomu Duchoju jano tež na takich wodach še šmawowaš. Pšchi takem hobmyšleńu pač ńederbinny šabusč, šami še pšchěšpytowaš, aby my s'Božego słowa to škaseńe naščeje hutšchoby pšchawe hušnali a našča žela hutšchoba še tej předkpočasni teje šbožne žyńežeje hužby rownala.

6. Kaſ něto to laſowane togo ſwětego piſma ſe ſ'bjatowanim ſachopiš a ſe ſlawnym bjatowanim ſtaſch derbi, taſ teke derbi ſe to ſame ſ'bjatowanim hobſamknuſch. Taſ možoſch togodla, gaž ſy piſheſtaſ laſowaſch, niži ſtaſimi ſłowami Bogu ſe piſchichyliſch: Dſch, ty wěrnny nebjasſki Woſchz! Zeſež, ſchwalba a žěk buži tebe ponižne dana ſa taſu weliku gnadu, až ſy mě ſ'tym drogim mana twojogo nebjasſkego ſłowa na mojej duſchy naſeſchit, mozowaſ a hochložík. Napiš něto ſchyſno, zož ſom laſowaſ, ſ'tym Božym palzom twojogo ſwětego Ducha do mojeje hutſchoby, a ſaſygluj jo ſ'tym ſamym, aby ten ſatan jo mě ſaſej ſ'mojeje hutſchoby nebuternuſ, ale aby ja jo we nadobnej a dobrej hutſchobe hobchowal, a ſe togo tam nimerne piſched twojim hobližom wjaſeliſ. Amen. Teke možoſch ſe nahužyſch, to, zož ſy laſowaſ, naſlědku do modlitwy hobſamknuſch, a jo taſ Bogu, tomu Kněſu, předſ piſchinasč.

7. Bog, kež jo wěrnny, nebužo potom taſemu pobožnemu laſowateju teje Biblije jo daſch brachowaſch na nutſchikownej kſchizy a ſcherpeſtu, a na ſchakoratem ſadoranu a wojowanu. To ſchyſno paſ jo ſnane a droge ſnanſtvo jogo luboſeži, piſcheto piſches taſe nutſchikowne hobſchěžknoſeži buwamy jogo jadnoporozonemu ſynuju tuder rowne. A to, roſmej ta luba kſchizka, jo pſchawe mozna ſčednoſež k'roſměſchu togo ſwětego piſma, jo piſches to aſle buwa wono nam piſcheze lubſche a ſłodſchejſche. Modleſne, hobmyſleſne a duchne wojowane, to ſu te kſchi wězy, kotarež togo kſchěſčiana k'pſchawe pobožnemu a huzonemu mužuju hužyne. Taſ jeſno aſo nězo napſchěſchownego na tebe piſchizo, daſchi jo nutſchikowne abo wentowne, ga myſl ſe, až ten huzabnik tam jo, aby ſchi piſchepſchachowaſ, zo ty ſ'Božego piſma ſy nahuſnuſ; ga hoglěduj ſe jano jeſno ſa taſim ſłowom, kotarež rowno na twoju nuſu a ſtarosč poſaſuju. Nenamaſajoſch ty žednogo, ga weſmij, joliz možno, ned tu Bibliju do ruſi a laſuj jaden Pſalm, abo k'zomuž howaž twoja hutſchoba rowno ſchi goni: ga bužoſch wějeje ſkoro namaſaſch, ſ'zymž ſe mogaſ potroſchowaſch. Glich jo wono deſe, gaž ty kuždy zaſ wele ſchafich dobrych ſchpruchow ſ'Božego piſma ned piſchi ſe głoive maſch, a ſebe piſcheze wězej jich ſgromažujuſch, aby žedne tebe nebrachowaſo, gaž jadnogo poderbiſch. Namaſajoſchli potom taſe ſłowo, wot kotaregož ſe tebe ſda, až rowno na tebe žo, ga puſchěž jano twoju ſchěžu a ſtarosč dla teje ſemſkeje nuſe (Bog bužo tebe gnadu k'tomu daſch), a ſawroſch jano ſchyſne twoje myſleſna na taſi verſch a hobmyſliſ jen nabožne we twojej hutſchobe. Dſch, ſ'togo bužo tebe ſtužont žyweje wody naſtaſch! Kaſ wele dymej bužoſch jo něto huroſměſch pod teju kſchizu, aſo piſched teju kſchizu! Naſlědku ſluſchaj: kaſ wele ty tomu ſwětu wotemrejoſch, teke bužoſch we tom ſwětem piſmie wějeſch a huſnaſch. Kaž wele ty paſ ſa tym ſchěkom a ſwětom bužoſch ſe žywiſch, taſ wele bužoſch we tom ſwětem piſmie ſlěpy a neroſymny buſch.

Ten Bog paſ naſchogo Kněſa Jeſom Kriſtuſa, ten Woſchz teje kſchafnoſeži, daſ nam togo ducha teje mudroſeži a togo ſjawěna, aby ſami ſe

huſnali, a huſwéłłonej wozy naſchogo roſhyma, aby my huſnali, kotaraž jo ta nažeja naſchogo powołańa, a kotarež jo to bogatſtwa naſchogo ſchafnego derbſtwa we tych ſwétých, a kotaraž jo ta nehumértona idelkoſć jogo mozy nad nami, lenž my wérimy, ſa tym hugbanim jogo idelifeje mozy, kotaruž won jo hugbał we Kriſtuſu, gaž won jogo wot humarłych jo ſbužil, a ſajzil ſ'ſwojej pſchawizy na niebju, kotaremuž byž zeſć a chwalba wot neta až do niuernošći. Amen.